29. 9. 2017

ID: 106455

Volba práva

Podle čl. 23 odst. 1 věty první a druhé nařízení Brusel I platí, že dohodnou-li se strany, z nichž alespoň jedna má bydliště na území členského státu, že v již vzniklém nebo budoucím sporu z určitého právního vztahu má příslušnost soud nebo soudy tohoto členského státu, je příslušný soud nebo soudy tohoto státu. Pokud se strany nedohodnou jinak, je tato příslušnost výlučná. Výklad doložky o mezinárodní příslušnosti za účelem určení sporů, které spadají do její působnosti, přísluší vnitrostátnímu soudu, před kterým je tato doložka uplatněna. Doložka o mezinárodní příslušnosti se může týkat pouze sporů, které již vznikly nebo které v budoucnosti vzniknou v souvislosti s určitým právním vztahem, což omezuje rozsah dohody o příslušnosti pouze na spory vzniklé z právního vztahu, v souvislosti se kterým byla příslušnost soudu dohodnuta. Cílem tohoto požadavku je zabránit tomu, aby byla jedna strana překvapena tím, že určitému soudu budou přiděleny všechny spory, které vyvstanou ve vztazích, jež má se svým smluvním partnerem, a které mají původ v jiných vztazích než ve vztahu, v souvislosti se kterým byla příslušnost soudu dohodnuta.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 5260/2015, ze dne 29.5.2017)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce JUDr. D. Š., Ph.D., se sídlem v B., insolvenčního správce společnosti Moravan Aviation s. r. o., se sídlem v O., zastoupeného JUDr. M.M., advokátem se sídlem v B., proti žalované QucomHaps Holdings Ltd., se sídlem v D., Irská republika, zastoupené Mgr. J.V., advokátem se sídlem v P., o vydání bezdůvodného obohacení ve výši 18 623 950,68 Kč s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 39 C 49/2012, o dovolání žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 11. 6. 2015, č. j. 19 Co 44/2014-120, tak, že usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 11. 6. 2015, č. j. 19 Co 44/2014-120, a usnesení Městského soudu v Brně ze dne 24. 5. 2013, č. j. 39 C 49/2012-98, se zrušují a věc se vrací Městskému soudu v Brně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se jako insolvenční správce společnosti Moravan Aviation s. r. o. domáhá, aby bylo žalované uloženo zaplatit z titulu bezdůvodného obohacení částku 18 623 950,68 Kč s příslušenstvím.

2. Žalobce podle svých tvrzení při výkonu činnosti insolvečního správce zjistil, že společnost Moravan Aviation s. r. o. (jako zástavce a zároveň zástavní dlužník), žalovaná (jako obligační dlužník) a společnost General Mediterranean Holding SA (jako zástavní věřitel) uzavřely dne 29. 2. 2008 zástavní smlouvu, jejímž předmětem bylo zajištění pohledávek zřízením zástavního práva k nemovitostem ve vlastnictví společnosti Moravan Aviation s. r. o. Zástavním právem byla zajištěna pohledávka ve výši 8 000 000 USD a podmíněná pohledávka ve výši 2 000 000 USD společnosti General Mediterranean Holding SA za žalovanou. Na základě zástavní smlouvy poskytl zástavní dlužník zajištění závazků žalované zřízením zástavního práva na nemovitostech ve svém výlučném vlastnictví, aniž by za poskytnuté zajištění byla sjednána úplata. V článku 7.4 zástavní smlouvy se smluvní strany dohodly, že veškeré spory vyplývající z této smlouvy, včetně sporů ze vztahů se smlouvou souvisejících, které se nepodaří odstranit jednáním mezi stranami, budou rozhodovány dle českého hmotného i procesního práva českými soudy, a že místně příslušným soudem bude obecný soud zástavce. Uvedené skutečnosti vyplývají i ze zástavní smlouvy, která je přílohou žaloby. Podle

žalobce je sjednání úplaty za poskytnutí zajištění dluhu jiného subjektu v obchodním styku pravidlem. Ze znaleckého posudku předloženého žalobcem přitom plyne, že obvyklá výše úplaty za poskytnutí nemovitého majetku jako zajištění výše uvedených pohledávek v rozhodném období představuje částku 18 623 950,68 Kč. O tuto částku se žalovaná podle žalobce bezdůvodně obohatila na úkor zástavního dlužníka.

3. Krajský soud v Brně, ke kterému byla žaloba podána, usnesením sdělil účastníkům, že má za to, že není dána jeho věcná příslušnost. Vrchní soud v Olomouci, kterému byla poté věc předložena podle § 104a odst. 1 občanského soudního řádu, rozhodl, že k projednání a rozhodnutí věci je příslušný okresní soud a že věc bude postoupena k dalšímu řízení Městskému soudu v Brně (viz usnesení ze dne 15. 3. 2012, č. j. Ncp 263/2012-13). Usnesení nebylo s odkazem na § 169 odst. 2 občanského soudního řádu odůvodněno.

4. Při jednání předložila žalovaná soudu písemné vyjádření, ve kterém namítla nedostatek mezinárodní příslušnosti českých soudů, k projednání žaloby, neboť prorogační doložka ve prospěch českých soudů, sjednaná v zástavní smlouvě, se na žalovaný nárok nevztahuje. Nárok na vydání bezdůvodného obohacení není nárokem vyplývajícím ze zástavní smlouvy, ani sporem, který by s touto smlouvou souvisel, jelikož z povahy uplatněného nároku je patrné, že se jedná o nárok na vydání majetkového prospěchu, který byl získán plněním bez právního důvodu. Mezinárodní příslušnost je proto nutné posuzovat podle čl. 2 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „nařízení Brusel I“). Příslušným k projednání předmětné věci je z toho důvodu soud Irské republiky, v jehož jurisdikci má žalovaná své sídlo.

5. Městský soud v Brně dospěl v usnesení ze dne 24. 5. 2013, č. j. 39 C 49/2012-98, k závěru, že v předmětném řízení není dána mezinárodní příslušnost českých soudů, a s ohledem na právní úpravu v nařízení Brusel I řízení zastavil. Městský soud při posouzení námitky nedostatku mezinárodní příslušnosti českých soudů s ohledem na § 451 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, konstatoval, že zaplacení určité částky z titulu vydání bezdůvodného obohacení nepředstavuje spor, který by bezprostředně souvisel se zřízením zástavy na nemovitostech žalobce. Jedná se o samotně uplatněný nárok, přičemž z důvodu odlišnosti režimu sporů vyplývajících ze zástavní smlouvy a sporů z bezdůvodného obohacení nelze k předmětné prorogační doložce přihlížet. Za tohoto stavu a s přihlédnutím k čl. 2 odst. 1 a čl. 5 odst. 1 písm. a) a b) nařízení Brusel I se žalobce může domáhat vydání bezdůvodného obohacení u příslušného soudu v Irsku dle sídla žalované.

6. Krajský soud v Brně jako soud odvolací usnesením ze dne 11. 6. 2015, č. j. 19 Co 44/2014-120, k odvolání žalobce usnesení soudu prvního stupně jako věcně správné potvrdil. Shodně se soudem prvního stupně konstatoval, že v dané věci se nejedná o žalobu, která by vyplývala ze zástavní smlouvy nebo s ní měla bezprostřední souvislost, proto nelze mezinárodní příslušnost českých soudů k projednání věci dovodit.

II. Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti usnesení odvolacího soudu podal žalobce dovolání.

8. V něm žalobce v prvé řadě namítá, že uplatněný nárok souvisí se zástavní smlouvou. Nebyla-li by předmětná smlouva uzavřena, nebylo by ani žádného nároku na vydání bezdůvodného obohacení. Je tedy dána zcela zřejmá kauzalita a souvztažnost žalovaného nároku a uzavřené smlouvy. V návaznosti na uzavření smlouvy, ve které chyběla běžná náležitost – úplata za poskytnuté zajištění – vznikl společnosti Moravan Aviation s. r. o. nárok na vydání bezdůvodného obohacení. Úplatu za zřízení zástavního práva totiž měla poskytnout žalovaná, avšak namísto žalované toto plnění fakticky

poskytla společnost Moravan Aviation s. r. o., a to zřízením zástavního práva ve prospěch věřitele žalované. Uvedená otázka dosud podle žalobce nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu jednoznačně řešena.

9. Navíc podle dovolatele již bylo o příslušnosti českých soudů pravomocně rozhodnuto. Podmínkami řízení a zejména příslušností k rozhodování se již zabýval Vrchní soud v Olomouci. Ten rozhodoval o věcné příslušnosti a musel tedy z logiky věci ještě před tím zkoumat i mezinárodní příslušnost soudů České republiky. Pokud by totiž neshledal mezinárodní příslušnost soudů České republiky, pak by neměl důvod uvažovat a rozhodovat o věcné a místní příslušnosti. Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci je přitom pravomocné, definitivní a nezměnitelné. Ani tato otázka nebyla podle žalobce dosud v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu řešena.

10. Žalobce dále namítá, že v předmětné věci je aplikovatelný postup vyplývající z právní věty usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 31 Nd 316/2013, uveřejněného pod číslem 11/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. V tomto usnesení Nejvyšší soud konstatoval, že nelze-li určit jiný místně příslušný soud, zakládá místní příslušnost pro majetkové spory a jiné majetkové věci (a tedy i mezinárodní příslušnost soudů České republiky) ustanovení § 86 odst. 2 občanského soudního řádu. Žalovaný má majetek v České republice, neboť je jediným společníkem společnosti Moravan Aviation s. r. o., mezinárodní příslušnost soudů České republiky je tedy dána. Přípustnost dovolání pro řešení této otázky spatřuje žalobce v tom, že odvolací soud se odchýlil od judikatury Nejvyššího soudu.

III. Zastoupení, včasnost a náležitosti dovolání

11. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

12. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř. a § 241a odst. 2 o. s. ř. Nejvyšší soud se proto zabýval jeho přípustností.

IV. Přípustnost dovolání

13. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

14. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

15. Přípustnost dovolání nezakládá námitka, že se odvolací soud při řešení otázky mezinárodní příslušnosti českých soudů odchýlil od usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 31 Nd 316/2013, uveřejněného pod číslem 11/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a že mezinárodní příslušnost soudů České republiky zakládá ustanovení § 86 odst. 2 o. s. ř. Uvedené rozhodnutí řeší zcela jinou situaci, než soudy v nyní posuzovaném případě – v usnesení sp. zn. 31 Nd 316/2013 Nejvyšší soud postupoval podle ustanovení § 37 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, podle nějž je mezinárodní příslušnost českých soudů dána, je-li dána podle českých předpisů jejich příslušnost. V nyní posuzovaném případě je však na místě aplikovat

nikoliv zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním, ale úpravu obsaženou v normách práva Evropské unie (srov. odst. 27 odůvodnění). Odvolací soud se tedy od řešení Nejvyššího soudu v usnesení sp. zn. 31 Nd 316/2013 nemohl odchýlit, neboť uvedené řešení na nyní posuzovaný případ nedopadá.

16. Dovolání je však přípustné pro řešení otázky, jestli rozhodnutí o věcné příslušnosti podle § 104a o. s. ř. váže soudy v dalším řízení stran posouzení otázky, že je dána mezinárodní příslušnost českých soudů pro rozhodnutí sporu. Uvedená otázka nebyla dosud v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu vyřešena.

17. Dovolání je rovněž přípustné pro řešení otázky, zda se prorogační doložka v zástavní smlouvě, podle které jsou české soudy příslušné k rozhodování veškerých sporů vyplývajících ze zástavní smlouvy, včetně sporů ze vztahů se smlouvou souvisejících, vztahuje rovněž na spor o bezdůvodné obohacení (odpovídající obvyklé úplatě za zajištění dluhu), jež mělo vzniknout na straně obligačního dlužníka, když zástavní dlužník poskytl na základě zástavní smlouvy zajištění dluhu obligačního dlužníka bezplatně. Uvedená otázka rovněž dosud nebyla Nejvyšším soudem řešena.

V. Důvodnost dovolání a právní úvahy dovolacího soudu

a) Vztah rozhodnutí o věcné příslušnosti podle § 104a o. s. ř. a rozhodnutí o mezinárodní příslušnosti českých soudů

18. Nejvyšší soud se nejprve zabýval námitkou žalobce, že o mezinárodní příslušnosti českých soudů bylo již pravomocně rozhodnuto Vrchním soudem v Olomouci, který podle ustanovení § 104a o. s. ř. rozhodl, že k projednání a rozhodnutí věci jsou příslušné okresní soudy.

19. Podle § 103 o. s. ř. kdykoli za řízení přihlíží soud k tomu, zda jsou splněny podmínky, za nichž může rozhodnout ve věci samé (podmínky řízení).

20. Podle § 104 o. s. ř. jde-li o takový nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit, soud řízení zastaví (odst. 1 věta první). Jde-li o nedostatek podmínky řízení, který lze odstranit, učiní soud k tomu vhodná opatření. Nezdaří-li se nedostatek podmínky řízení odstranit, řízení zastaví (odst. 2 věta první a třetí).

21. Podle § 104a o. s. ř. věcnou příslušnost zkoumá soud kdykoli za řízení (odst. 1). Má-li okresní nebo krajský soud za to, že není věcně příslušný, předloží věc se zprávou o tom svému nadřízenému vrchnímu soudu, jestliže věc podle jeho názoru náleží do věcné příslušnosti okresních, krajských nebo vrchních soudů, popřípadě soudů zřízených k projednávání a rozhodování věcí určitého druhu, nebo Nejvyššímu soudu, jestliže věc podle jeho názoru náleží do věcné příslušnosti Nejvyššího soudu. Vrchní soud (Nejvyšší soud) pak rozhodne, které soudy jsou k projednání a rozhodnutí věci příslušné v prvním stupni, není-li sám věcně příslušný (odst. 2 věta první a třetí). Usnesením vrchního nebo Nejvyššího soudu o věcné příslušnosti jsou účastníci řízení a soudy vázáni (odst. 7).

22. Věcná příslušnost stanoví, který ze soudů, jež tvoří soudní soustavu, projedná spor nebo jinou právní věc, patřící do civilní pravomoci soudů, v prvním stupni. Právní teorie i soudní praxe řadí věcnou příslušnost mezi podmínky řízení týkající se soudu. O významu této podmínky řízení svědčí, že závěr, podle kterého věc byla projednána a rozhodnuta věcně nepříslušným soudem, zakládá (nebyla-li tato otázka již pravomocně rozhodnuta) bez dalšího důvod pro zrušení takového rozhodnutí; zpravidla tím jsou zmařeny i dosavadní výsledky dokazování – viz § 226 odst. 2 věta druhá o. s. ř. (srov. KRČMÁŘ, Z., in DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I, § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 44).

23. Dojde-li ke sporu o to, které soudy jsou věcně příslušné věc projednat a rozhodnout v občanském soudním řízení, postupuje se podle § 104a o. s. ř. Ustanovení § 104a o. s. ř. přitom upravuje zkoumání jediné podmínky řízení – věcné příslušnosti soudu. Vrchní nebo Nejvyšší soud tedy při rozhodování podle § 104a o. s. ř. rozhodují pouze o této jediné podmínce řízení.

24. Ustanovení § 104a o. s. ř. se uvedeným odlišuje například od ustanovení § 11 odst. 3 o. s. ř., které určení místně příslušného soudu výslovně podmiňuje předchozím zjištěním mezinárodní příslušnosti českých soudů (ať už Nejvyšším soudem, nebo soudem, který věc Nejvyššímu soudu předložil k rozhodnutí – srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 31 Nd 316/2013, uveřejněné pod číslem 11/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Ustanovení § 104a o. s. ř. na rozdíl od § 11 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí o věcné příslušnosti předchozím zjištěním mezinárodní příslušnosti českých soudů nepodmiňuje (srov. znění uvedených ustanovení).

25. Nelze tedy přisvědčit názoru žalobce, podle kterého rozhodnutí o věcné příslušnosti podle § 104a o. s. ř. „automaticky“ znamená, že soudy České republiky mají ve věci i mezinárodní příslušnost.

26. Jak vyplývá z výše uvedeného, rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci o věcné příslušnosti okresních soudů neimplikuje, že by soudy České republiky měly ve věci mezinárodní příslušnost. Otázku mezinárodní příslušnosti soudů České republiky je proto třeba v řízení samostatně posoudit.

b) Mezinárodní příslušnost soudů České republiky - výklad prorogační doložky

27. Nejvyšší soud se dále zabýval otázkou mezinárodní příslušnosti českých soudů. Při jejím posuzování je před aplikací zákona o mezinárodním právu soukromém třeba přihlédnout k úpravě obsažené v normách práva Evropské unie, které mají aplikační přednost před právem členských států.

28. V nyní posuzovaném případě bylo řízení zahájeno v roce 2011, nelze proto použít účinné nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (nařízení „Brusel I bis“, viz čl. 66 uvedeného nařízení). Je tudíž na místě aplikovat nařízení nařízení Brusel I.

29. Podle čl. 23 odst. 1 věty první a druhé nařízení Brusel I platí, že dohodnou-li se strany, z nichž alespoň jedna má bydliště na území členského státu, že v již vzniklém nebo budoucím sporu z určitého právního vztahu má příslušnost soud nebo soudy tohoto členského státu, je příslušný soud nebo soudy tohoto státu. Pokud se strany nedohodnou jinak, je tato příslušnost výlučná.

30. V čl. 7.4 zástavní smlouvy si strany smlouvy sjednaly následující: „Veškeré spory vyplývající z této smlouvy, včetně sporů ze vztahů se smlouvou souvisejících, jakož i otázky platnosti či neplatnosti smlouvy, které se nepodaří odstranit jednáním mezi stranami, budou rozhodovány českými soudy dle českého hmotného i procesního práva. Smluvní strany se dohodly, že místně příslušným bude obecný soud zástavce.“

31. Nejvyšší soud pouze pro úplnost uvádí, že na daný případ nedopadá ustanovení čl. 22 odst. 1 nařízení Brusel I o výlučné příslušnosti pro řízení, jejichž předmětem jsou věcná práva k nemovitostem a nájem nemovitostí. Pojem „věcná práva k nemovitostem“ musí být totiž vykládán v tom smyslu, že výlučná příslušnost soudů smluvního státu, kde se nemovitost nachází, nezahrnuje všechny žaloby týkající se věcných práv k nemovitostem, ale pouze takové žaloby, které spadají do působnosti nařízení Brusel I a zároveň směřují k určení rozsahu, obsahu, vlastnictví nebo držby nemovitosti nebo existence jiných věcných práv k ní a k tomu, aby držitelům těchto práv byla zajištěna ochrana výsad, které vyplývají z jejich právního postavení (srov. rozsudek Soudního dvora

Evropské unie, dále také jen „SDEU“, ze dne 18. 5. 2006 ve věci C-343/04, Land Oberösterreich proti ČEZ a. s., blíže též SIMON, P. in DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád II, § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2949 a násl.). Za řízení spadající pod čl. 22 nařízení Brusel I proto například nelze považovat řízení o vydání bezdůvodného obohacení po zrušení kupní smlouvy na nemovitost, byť by se výše obohacení stanovila podle výše obvyklého nájemného, jež by kupující musel zaplatit za užívání srovnatelné nemovitosti – neboť předmětem sporu je nárok z bezdůvodného obohacení, nikoliv z nájmu (srov. rozsudek SDEU ze dne 9. 6. 1994, ve věci C-292/93, Norbert Lieber proti Willimu S. Göbelovi a Siegriedu Göbelovi). Stejně tak ani v nyní posuzované věci není vztah předmětu sporu k nemovitostem dostatečný, neboť v řízení se nejedná o existenci, rozsah, nebo obsah zástavního práva k nemovitostem.

32. Otázkou však je, zda se na nyní projednávaný spor vztahuje prorogační doložka v zástavní smlouvě (podle čl. 23 nařízení Brusel I). Tedy zda spor o zaplacení bezdůvodného obohacení, které mělo vzniknout na straně obligačního dlužníka v důsledku toho, že zástavní dlužník (zástavce) bezplatně zajistil dluh obligačního dlužníka zřízením zástavního práva ke svým nemovitostem, lze označit za „spor ze vztahu souvisejícího se zástavní smlouvou“.

33. Soudní dvůr Evropské unie k doložce o mezinárodní příslušnosti uvedl, že její výklad za účelem určení sporů, které spadají do její působnosti, přísluší vnitrostátnímu soudu, před kterým je tato doložka uplatněna [srov. rozsudky SDEU ze dne 10. 3. 1992, ve věci C-214/89, Powell Duffryn plc proti Wolfgangu Petereitovi, body 33 a 35-37, ze dne 3. 7. 1997, ve věci C-269/95, Francesco Benincasa proti Dentalkit Srl., bod 31, a ze dne 21. 5. 2015, ve věci C-352/13, Cartel Damage Claims Hydrogen Peroxide SA (CDC) proti Evonik Degussa GmbH a dalším, bod 67].

34. Soudní dvůr Evropské unie se k interpretaci dohody o mezinárodní příslušnosti vyjádřil pouze v obecné rovině. Doložka o mezinárodní příslušnosti se podle něj může týkat pouze sporů, které již vznikly nebo které v budoucnosti vzniknou v souvislosti s určitým právním vztahem, což omezuje rozsah dohody o příslušnosti pouze na spory vzniklé z právního vztahu, v souvislosti se kterým byla příslušnost soudu dohodnuta. Cílem tohoto požadavku je zabránit tomu, aby byla jedna strana překvapena tím, že určitému soudu budou přiděleny všechny spory, které vyvstanou ve vztazích, jež má se svým smluvním partnerem, a které mají původ v jiných vztazích než ve vztahu, v souvislosti se kterým byla příslušnost soudu dohodnuta [srov. výše citované rozsudky SDEU ve věcech Powell Duffryn plc proti Wolfgangu Petereitovi, bod 31, a Cartel Damage Claims Hydrogen Peroxide SA (CDC) proti Evonik Degussa GmbH a dalším, bod 68].

35. Nejvyšší soud proto (aniž by mu vznikla povinnost položit předběžnou otázku Soudnímu dvoru Evropské unie, neboť ten svěřil výklad prorogační doložky vnitrostátním soudům a použití čl. 23 odst. 1 nařízení Brusel I představuje v této věci otázku judikaturou SDEU dostatečně vyjasněnou) přistoupil k interpretaci prorogační doložky za účelem určení, zda do její působnosti spadá nyní řešený spor o vydání bezdůvodného obohacení.

36. Soudní dvůr Evropské unie přijal ve své rozhodovací praxi doktrínu oddělitelnosti dohody o volbě soudu od smlouvy, v níž je tato dohoda uzavřena. Právní režim jurisdikční doložky se podle SDEU podřídí nařízení Brusel I, zatímco zbytek smlouvy se řídí právem rozhodným (srov. rozsudek SDEU ve věci Francesco Benincasa proti Dentalkit Srl., citováno výše, body 24-25). Pouze otázky (týkající se jurisdikční doložky), které nejsou nařízením Brusel I upraveny, se posuzují podle lex fori (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2626/2014).

37. Při interpretaci prorogační doložky je proto třeba vycházet v první řadě z úmyslu stran a z formulace doložky. To vyplývá ze samotného čl. 23 nařízení Brusel I, zejména z důrazu na přednost úmyslu stran („pokud se strany nedohodnou jinak“). Vodítkem pro interpretaci jsou tak v souladu s

článkem 23 nařízení Brusel I zejména znění prorogační doložky, úmysl stran, předpokládaný výlučný efekt prorogační doložky, ale i jakékoliv relevantní ustanovení nařízení Brusel I a judikatura SDEU k němu (srov. MAGNUS, U., MANKOWSKI, P. a kol. Brussels I Regulation. Second Revised Edition. Mnichov: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 501-502).

38. Nejvyšší soud přihlédl ke všemu výše uvedenému a vzal v úvahu i skutečnost, že strany si výslovně sjednaly příslušnost zvoleného soudu nejen pro řešení sporů vyplývajících ze smlouvy, ale i pro řešení sporů ze vztahů se (zástavní) smlouvou souvisejících. Podle Nejvyššího soudu je nutno uzavřít, že prorogační doložka se týká i sporu o nárok na vydání bezdůvodného obohacení, které mělo vzniknout na straně obligačního dlužníka, jehož dluh zástavní dlužník podle zástavní smlouvy bezúplatně zajistil. V době sjednání zástavní smlouvy a v ní obsažené prorogační doložky musely totiž strany rozumně předpokládat, že pokud by se stalo předmětem sporu uhrazení úplaty za poskytnutí zástavy, bude k řešení sporu příslušný soud zvolený v prorogační doložce. Stejně tak musely strany předpokládat, že pokud bude předmětem sporu bezdůvodné obohacení vzniklé tím, že úplata za poskytnutí zástavy nebyla sjednána a poskytnuta, bude tento spor rovněž řešen před zvoleným soudem, neboť se jedná o spor ze vztahu, který se zástavní smlouvou souvisí. Bezdůvodné obohacení totiž mělo vzniknout v přímé souvislosti s poskytnutím plnění podle zástavní smlouvy, respektive dokonce v důsledku poskytnutí plnění podle zástavní smlouvy.

39. Pro úplnost je třeba dodat, že na posuzovanou doložku nelze vztáhnout závěry SDEU učiněné v rozsudku ze dne 21. 5. 2015 ve věci C-352/13, Cartel Damage Claims Hydrogen Peroxide SA (CDC) proti Evonik Degussa GmbH a dalším, podle nichž prorogační doložka, která abstraktně odkazuje na spory vzniklé v rámci smluvních vztahů, se nevztahuje na spor týkající se deliktní odpovědnosti, jež smluvnímu partnerovi údajně vznikla z důvodu jeho chování v souladu s protiprávní kartelovou dohodou (bod 69 odůvodnění). Je tomu tak proto, že poškozený podnik nemohl takový spor rozumně předvídat v okamžiku, kdy s uvedenou doložkou souhlasil, neboť k tomuto datu nevěděl o protiprávní kartelové dohodě, na které se podílel jeho smluvní partner, a z toho důvodu nelze na uvedený spor nahlížet tak, že má původ ve smluvních vztazích. Taková doložka by tedy nepředstavovala platnou výjimku z příslušnosti předkládajícího soudu (bod 70 odůvodnění).

40. Případ uvedený v předchozím odstavci se od doložky posuzované Nejvyšším soudem liší právě v tom, že žalovaný mohl rozumně předvídat zahrnutí sporu, který je předmětem tohoto řízení, pod sjednanou prorogační doložku, a to jednak proto, že stranou dané doložky byl i žalovaný jako obligační dlužník a zadruhé proto, že se doložka výslovně vztahuje na spory ze vztahů se zástavní smlouvou související, tj. nikoli jen na spory ze zástavní smlouvy jako takové.

41. Z uvedeného vyplývá, že si strany platně sjednaly mezinárodní příslušnost českých soudů pro rozhodnutí sporu, který je v tomto řízení projednáván.

VI. Závěr

42. Nejvyšší soud vzhledem k výše uvedenému napadené usnesení odvolacího soudu podle ustanovení § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Protože se důvody pro zrušení usnesení odvolacího soudu vztahují i na usnesení soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud podle ustanovení § 243e odst. 2 o. s. ř. i to a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- Odpovědnost za vady
- Náhrada nákladů na výživu pozůstalých (jiných) osob
- Mezinárodní příslušnost ve věcech rodičovské zodpovědnosti
- Smlouva o dílo (exkluzivně pro předplatitele)
- Spotřebitelský úvěr (exkluzivně pro předplatitele)
- Starobní důchod (exkluzivně pro předplatitele)
- Veřejná obchodní společnost (exkluzivně pro předplatitele)
- Vypořádání SJM (exkluzivně pro předplatitele)
- Přiměřené protiplnění
- Předkupní právo
- Ochrana osobnosti